

एवंस्थूलेशरीरेलिंगशरीरस्यप्रवेशमुक्तातत्रचैतन्यप्रवेशमाह सर्वेति आदिकर्तासर्वभूतानिस्वोपाधिमायैकदेशभूतानिउपादायतमाविशतीतिविपरिणामेनानुषज्यते एतेनतत्सृष्ट्वातदेवानुप्राविशदितिश्रुतेरर्थो दर्शितः तपसःज्ञानमयस्यालोचनस्यचरणाय तथाचश्रुतिःपरमेश्वरस्यतत्तदुपाध्यनुसरणंस्वस्वरूपज्ञानार्थमेवेत्याह रूपंरूपप्रतिरूपोबभूवतदस्यरूपप्रतिचक्षणायेति तमेवउपाधिप्रविश्यजीवभावमापन्नंप्रजापतिं ब्रह्मेत्याहुःतत्त्वमसीत्यादयःश्रुतयः ॥ १३ ॥ तत्रहेतुमाह सवैइति सःशरीरांतस्थःवैएवततःशरीरप्रवेशानंतरं एतेनतदनुप्रविश्य सच्चत्यच्चाभवदित्यादिसत्यंचानृतंचसत्यमभवदित्यंतायाःश्रुतेरर्थोदर्शितः सत्पृथिव्यग्नेजांसित्यत्वाद्याकाशौ सत्यानृतेघटरजूरगादिसत्यं ब्रह्मैवाभवदितिश्रुतिपदानामर्थः एवमैश्वरीभूतमयीजैवीचधीमयीमितिद्विविधांसृष्टिमभिप्रेत्योक्तमभियुक्तैः अन्यामांसमयीयोषिदन्याकाचिन्मनोमयीति घटौमृन्मयधीमयावितिच तथासृष्टिद्वयवत्प्रलयद्वयमपिविदुषोविदेहकैवल्यकालेश्रूयते गताःकलाःपंचदशप्रतिष्ठाइति एवमेवास्यपरिदृष्टुरिमाःषोडशकलाःपुरुषायणाःपुरुषंप्राप्यास्तंयंतीतिच कलाःप्राणाच्छ्वांखंवायुर्ज्योतिरापःपृथिवींद्रियमित्याद्याः तत्रैशींव्यावहारिकींसृष्टिदृष्टिमभिप्रेत्यप्रतिष्ठासुवाय्वादिषुतत्तदुपादानेषुप्राणादीनांप्रलयःपुरुषांतरप्रतीत्याउक्तः विद्वत्पतीत्यातुजैवीप्रतिभासिकीं

सर्वभूतान्युपादायतपसश्चरणायहि ॥ आदिकर्तासभूतानांतमेवाहुःप्रजापतिं ॥ १३ ॥ सवैसृजतिभूतानिस्थावराणिचराणिच ॥ ततःससृजतिब्रह्मादेवर्षिपितृमानवान् ॥ १४ ॥ लोकान्नदीःसमुद्रांश्चदिशःशैलान्वनस्पतीन् ॥ नरकिन्नररक्षांसिवयःपशुमृगौरगान् ॥ अव्ययंचव्ययंचैवद्वयंस्थावरजंगमं ॥ १५ ॥ तेषांयेयानिकर्माणिप्राक्सृष्ट्यांप्रतिपेदिरे ॥ तान्येवप्रतिपाद्यंतेसृज्यमानाःपुनःपुनः ॥ १६ ॥ हिंसाहिंसेमृदुकूरेधर्माधर्मावृतानृते ॥ तद्भाविताःप्रपद्यंतेतस्मात्तत्तस्यरोचते ॥ १७ ॥ महाभूतेषुनानात्वमिंद्रियार्थेषुमूर्तिषु ॥ विनियोगंचभूतानांधातैवविदधात्युत ॥ १८ ॥

दृष्टिसृष्टिमभिप्रेत्यपुरुषएवकलाप्रलयउक्तःतस्माद्युक्तमुक्तंसृष्टिद्वयं ॥ १४ ॥ वयःपक्षीअव्ययंआकाशादिव्ययंघटादिअपक्षयधर्मि ॥ १५ ॥ तेषांनरकिन्नरादीनांप्राक्सृष्ट्यांऐश्यांजैव्यांवायथासौहिंसस्याद्यापिहिंस्रैवदृश्यते एवंपूर्वकल्पेहिंस्रस्यपुनःकल्पांतरेपिहिंस्रत्वमेवानुवर्तते सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत्तद्विचंचपृथिवींचांतरिक्षमथोस्वरितिश्रुतिरपिपूर्वकल्पसरूपामेवैश्वरीमपिसृष्टिमाह न्यायोपिसमाननामरूपत्वाच्चवृत्तावप्यविरोधइति प्रतिकल्पमिंद्रादीनांनानामानिरूपाणिकर्माणिचसमानान्येवअतस्तद्वाचिनांवैदिकशब्दानांब्रीह्यादिशब्दवज्जातिवाचित्वेनानाधुनिकत्वेनवेदस्यनित्यत्वंनविरुध्यतेइति सूत्रार्थः प्रतिकल्पंसृष्टिवैरूप्येतुक्तहानारुताभ्यागमौप्रसज्येतमित्येवकारार्थः ॥ १६ ॥ १७ ॥ महाभूतेष्विति धाताजगदिद्रजालविस्तारयिता नानात्वंशुक्तिरजतवत्प्रतिपुरुषंभिन्नत्वं महाभूतेषुवियदादिषु इंद्रियार्थेषुरूपादिषुमूर्तिषुद्रव्याकृतिषु भूतानांजीवानांविनियोगंभोक्तृभोग्यभावेनसंबंधं सर्वदृष्टांतार्थमिदं यथासुखाद्यनुभवःप्रतिपुरुषंनानाएवमनुभवविषयोपिमहाभूतादिर्नानेत्यर्थः ॥ १८ ॥